

Λεξικό ελληνικών μονάδων μέτρησης

Επιμέλεια: Μπάμπης Κουτρούλης

προσωπική ιστοσελίδα: <http://www.teicrete.gr/users/kutrulis/index.htm>

Όλα τα επιτεύγματα του πολιτισμού, ανεξάρτητα από τον χαρακτηρισμό τους ως καλά ή κακά, θα ήταν ανύπαρκτα, χωρίς την ικανότητα του ανθρώπου να μετρά και να συγκρίνει· χωρίς δηλαδή την χρήση μονάδων μέτρησης για κάθε τι που θα μπορούσε μεριστεί.

Στα παλιότερα χρόνια, μάλιστα, οι μονάδες μέτρησης ήταν πάρα πολλές. Σχεδόν κάθε χρήση, κάθε υλικό, κάθε επάγγελμα είχε τους δικούς του μετρητικούς κανόνες και τις αντίστοιχες μονάδες. Μόνο μετά τη εισαγωγή του μετρικού συστήματος μετά την Γαλλική Επανάσταση, άρχισε να περιορίζεται το τεράστιο πλήθος των ιδιόμορφων μονάδων μέτρησης και να απλοποιείται η μετρητική διαδικασία.

Παρ' όλα αυτά, ένα σχετικά μεγάλο πλήθος μονάδων μέτρησης εξακολουθεί να χρησιμοποιείται ευρύτατα σήμερα. Οι λόγοι γι αυτό είναι είτε εθνοκεντρικοί (π.χ. το αγγλοσαξονικό σύστημα μονάδων), είτε, απλώς, η δύναμη της συνήθειας.

Ειδικές μονάδες μέτρησης χρησιμοποιούνται μόνο στα παραδοσιακά επαγγέλματα - σ' όσα έχουν απομείνει - καθώς και σε ιδιωματικές ή στερεότυπες εκφράσεις ή γλωσσικά απολιθώματα.

Αγαστέρα, η	[Κρήτη] Μέτρο χωρητικότητας υγρών, μισής ή μιας οκάς .
άμμα, η	[Αρχ. Ελλάδα] Μονάδα μήκους, περίπου 18,4 μέτρα .
αξάι, το	[Κρήτη] Μέτρο χωρητικότητας στερεών και γεννημάτων, περίπου μιας οκάς . βλ. και ξάγι
απιθαμή, η	η απιθαμή ή πιθαμή ή σπιθαμή· μέτρο μήκους, τα 9/10 του ποδιού .
αρ, το	Μονάδα μέτρησης επιφανειών· ισοδυναμεί με 100 τετρ. μέτρα.
αρσίν, το	Μέτρο μήκους σε χρήση στους ανατολικούς λαούς και παλιότερα στη Ρωσία. Το μήκος ποίκιλε από χώρα σε χώρα. Το ρωσικό αρσίν ισοδυναμούσε με 7/9 της γιάρδας ή 0,7112 μέτρα .
άρουρα, η	[Ελληνορωμαϊκή περίοδος] Μονάδα επιφανείας καλλιεργήσιμης γης· ισοδυναμούσε με 2025 τετρ. μέτρα περίπου.
αρτάβα, η	[Ελληνιστική Αίγυπτος] Μονάδα χωρητικότητας· ισοδυναμεί με 40 λίτρα περίπου.
ασσάριο, το	[Αρχαία Ρώμη] Μονάδα βάρους (λατ.: as ή assarius). Το ένα δωδέκατο του ασσαρίου ονομαζόταν (uncia) ουγκιά .

βαρέλι, το	το βουτσι ή βαρέλι ή βουτίον· μέτρο χωρητικότητας υγρών ενός, μισού ή τετάρτου του κόρου .
βασιλικός πήχης, ο	[Ελλάδα] Το ονομαζόμενο γαλλικό μέτρο. Το μέτρο .
βέρσι, το βέρστιο(ν), το	το βέρσι ή το βέρστιο(ν). Παλιά ρωσική μονάδα μέτρησης μεγάλων αποστάσεων (οδικές διαδρομές). Ισοδυναμεί με 1067 μέτρα .
βήμα, το	Μονάδα μέτρησης μήκους σε ευρεία χρήση από όλους τους λαούς και σε όλες τις εποχές λόγω της ανθρωπομετρικής προέλευσής του. Στη σύγχρονη εποχή ισοδυναμεί με 75 εκατοστά του μέτρου.
βουτσι, το	βλέπε: βαρέλι
γαλλικό μέτρο, το	Το γνωστό μέτρο .
γαλόνι, το	Μονάδα μέτρησης όγκου και χωρητικότητας υγρών, αλλά και στερεών, στην Αγγλία και στην Αμερική: αγγλικό αυτοκρατορικό γαλόνι = 4,546092 λίτρα αμερικάνικο γαλόνι (υγρών) = 4,404884 λίτρα αμερικάνικο γαλόνι (στερεών) = 3,785411784 λίτρα
γιάρδα, η	(στην καθαρεύουσα, παλιότερα: <i>η υάρδα</i>) Αγγλική μονάδα μήκους ίση με τρία αγγλικά πόδια · ισοδυναμεί με 91,44 εκατοστά του μέτρου .
γομάρι, το γομαριά, η	<i>το γομάρι ή η γομαριά</i> : Φορτίο ζώου.
γουμενιά, η	[ναυτική ορολογία] Μήκος συνήθως 120 οργιών ή 200 περίπου μέτρων .
γράδο, το	1. Ο βαθμός της πυκνότητας ενός υγρού. 2. [ναυτική ορολογία] Η μοίρα γεωγραφικών συντεταγμένων.
γράμμα, το	[Ρωμαϊκή εποχή] Το μικρότερο από τα φαρμακευτικά σταθμά που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι· ισοδυναμεί με 1,296 γραμμάρια.
γραμμάριο, το	Μονάδα βάρους, υποδιαίρεση του χιλιόγραμμου, το 1/1000 του κιλού.
γραμμή, η	Υποδιαίρεση του μέτρου, το χιλιοστό, το χιλιοστόμετρο.
δάκτυλος, ο	Μέτρο μήκους, υποδιαίρεση του πήχη . [Αρχαία Ελλάδα] Μέτρο μήκους ισούμενο με το 1/16 του ποδός . αγγλικός δάκτυλος: ίντσα .
δάκτυλο, το	Μονάδα μήκους, ο πόντος , το εκατοστό του μέτρου .

δεκατόμετρο, το	Μονάδα μήκους ίση με το 1/10 του <u>μέτρου</u> , αλλιώς <u>παλάμη</u> .
δίαυλος, ο	[Αρχαία Ελλάδα] Μονάδα μήκους ίση με 2 <u>στάδια</u> .
διοπτρία, η	Μονάδα μέτρησης της ισχύος ενός φακού ή ενός οπτικού συστήματος.
δολιχος, ο	[Αρχαία Ελλάδα] Μονάδα μήκους ίση με 2219 <u>μέτρα</u> (κατ' άλλους 24 <u>στάδια</u> , περίπου 5 χιλιόμετρα).
δοχμή, η	[Αρχαία Ελλάδα] Υποδιαίρεση το <u>πήχη</u> , ισοδύναμη με την <u>παλαστή</u> , ίση με 74,8 χιλιοστά.
δράμι, το	Μονάδα βάρους ίση με το 1/400 της <u>οκάς</u> ή με 3,2 <u>γραμμάρια</u> .
δρασκελιά, η	Πρόχειρη μονάδα μέτρησης μήκους, η απόσταση που δίνει ο διασκελισμός των ποδιών.
δραχμή, η	[Ελληνορωμαϊκή περίοδος] Μονάδα μέτρησης βάρους ισοδύναμη με 4,36 <u>γραμμάρια</u> .
δώνρον, το	[Αρχαία Ελλάδα] Υποδιαίρεση του <u>πήχη</u> , ισοδύναμο με την <u>παλαστή</u> , ίσο με 74,8 χιλιοστά.
εκατόγραμμο, το	Μονάδα βάρους ίση με 100 <u>γραμμάρια</u> .
εκατοστό, το	Μονάδα μήκους, το εκατοστό του <u>μέτρου</u> , το εκατοστόμετρο, ο <u>πόντος</u> .
εκατοστόγραμμο, το	Μονάδα βάρους και μάζας ίσης με το ένα εκατοστό του <u>γραμμαρίου</u> .
εκατοστόμετρο, το	Μονάδα μέτρησης μήκους, το 1/100 του <u>μέτρου</u> , το εκατοστό, ο <u>πόντος</u> .
εκτάριο, το	Μονάδα μέτρησης επιφανείας ίση με 100 <u>αρ</u> . δηλαδή 10.000 τετραγωνικά μέτρα.
εκτεύς, ο	[Ελληνορωμαϊκή περίοδος] Μονάδα χωρητικότητας ισοδύναμη με 0,55 λίτρα.
εργάτης, ο	[Χανιά Κρήτης] Μονάδα εκτίμησης επιφανείας αμπελιού (αντιστοιχεί σε μισό έως ένα στρέμμα αμπελιού).
έτος φωτός, το	Μονάδα μέτρησης εξαιρετικά μεγάλων αποστάσεων, ισοδύναμη με την απόσταση που διανύει το φως σε ένα <u>έτος</u> , περίπου 9 1/2 τρισεκατομμύρια <u>χιλιόμετρα</u>
ημικόριον, το	Μέτρο χωρητικότητας ίσο με το μισό του <u>κόρου</u> .

ινδικτιών, η	η <i>ινδικτιών</i> ή η <i>ινδικτιώνα</i> ή η <i>ίνδικτος</i> : δεκαπενταετής χρονικός κύκλος· βασική χρονολογική μονάδα για το Βυζάντιο και τη Δύση ως το τέλος του Μεσαίωνα. Η πρώτη ινδικτιών αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου 312 μ.Χ.
ίντσα, η	<i>ίντσα</i> ή αγγλικός <i>δάκτυλος</i> : μονάδα μέτρησης μήκους του αγγλοσαξωνικού συστήματος μονάδων, το 1/36 της γιάρδας ή το 1/12 του ποδιού · αντιστοιχεί σε 2,54 εκατοστά .
ιππικόν, το	[Αρχαία Ελλάδα] Μονάδα μήκους ίση με 739,9 μέτρα .
καντάρι, το	Μονάδα βάρους ίση με 44 οκάδες .
κανταριά, η	Βάρος πράγματος που είναι ίσο με ένα καντάρι.
καράτι, το	Μονάδα μέτρησης βάρους πολύτιμων λίθων ίση με 0,2 γραμμάρια . Μονάδα αναλογίας καθαρού χρυσού εντός κραμάτων. Ο απόλυτα καθαρός χρυσός αντιστοιχεί σε 24 καράτια.
κάρτο, το	Το τέταρτο κάποιας ποσότητας. [Χανιά] Μονάδα μέτρησης και ογκομετρικό δοχείο μέτρησης υγρών, αντιστοιχεί σε 2,5 οκάδες .
καρτούτσο, το	[Νάξος] Μονάδα μέτρησης λαδιού.
καυκί, το	[Αιγαίο] Ογκομετρικό δοχείο και μονάδα μέτρησης σιτηρών, το μισό του κοιλού. [Χανιά] Μονάδα αποτίμησης κοπαδιών στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, ένα καυκί αντιστοιχούσε σε 20 ζώα.
κεντηνάρι, το	[Βυζάντιο] Μονάδα βάρους· αντιστοιχούσε σε 100 λίτρες , δηλαδή 32 1/2 χιλιόγραμμα περίπου.
κεράτιο, το	[Κύπρος] Μονάδα μέτρησης βάρους νομισμάτων και πολύτιμων μετάλλων.
κιλό, το	Μέτρο βάρους ή μάζας ίσο με ένα χιλιόγραμμο .
κλειδί, το	[ναυτική ορολογία] Τεμάχιο αλυσίδας μήκους 15 οργιών .
κοιλό, το	Ογκομετρικό δοχείο και μονάδα μέτρησης δημητριακών που ποίκιλε από τόπο σε τόπο. Στην Ελλάδα τα κοιλά είχαν χωρητικότητα 24 οκάδων .
κόκκος, ο	Μονάδα μέτρησης βάρους νομισμάτων και πολύτιμων μετάλλων.

κόρος, ο	[ναυτιλία] Μετρική μονάδα της χωρητικότητας των πλοίων, κυρίως των εμπορικών και των φορτηγών, η οποία ισοδυναμεί με 100 κυβικά πόδια, δηλαδή με 2,83 κυβικά μέτρα. κόρος ή τονελάδα: βάρος 1000 <u>χιλιόγραμμων</u> .
κοτύλη, η	[Ελληνορωμαϊκή περίοδος] Μονάδα χωρητικότητας υγρών και ξηρών ισοδύναμη με 0,27 <u>λίτρα</u> .
κουρούπι, το	[Χανιά] Ογκομετρικό δοχείο και μονάδα μέτρησης υγρών, ισοδυναμεί με 5 <u>οκάδες</u> περίπου.
κοχλιάριο, το	Μικρό ελληνορωμαϊκό μέτρο χωρητικότητας για χρήση στη δοσολογία φαρμάκων. Προφανώς, αντίστοιχο με το σημερινό «κουταλάκι».
κρασομίστατο, το	Ογκομετρικό δοχείο και μονάδα μέτρησης χωρητικότητας κρασιού, βλ. <u>μίστατο</u> .
κύαθος, ο	[Ελληνορωμαϊκή περίοδος] Μικρό μέτρο χωρητικότητας, κυρίως για δοσολογία φαρμάκων· είναι ίσος με το 1/864 του <u>μετρητού</u> , το 1/72 του <u>χοός</u> , το 1/12 του <u>ξυστού</u> , το 1/6 της κοτύλης και το μισό του <u>οξύβαρου</u> .
κυφέλη, η	[Αχαΐα] Μονάδα χωρητικότητας δημητριακών, ισοδύναμη με ένα ντενεκέ (π.χ. στάρι).
λακκόπηχυς, ο	[Κρήτη] Μέτρο μήκους ίσο με μισή <u>οργιά</u> .
λεύγα, η	Μονάδα μέτρησης μήκους μεγάλων αποστάσεων ίση με 4.452 <u>μέτρα</u> (αλλά γενικά, με διαφορετικό μήκος σε διάφορες χώρες). Η ναυτική λεύγα αντιστοιχούσε σε 3 ναυτικά <u>μίλια</u> .
λίβρα, η	η <u>λίβρα</u> και <u>λίμπρα</u> : μέτρο βάρους και χωρητικότητας με ποικίλες τιμές κατά τόπους και εποχές: [ελληνορωμαϊκή περίοδος] μονάδα βάρους ισοδύναμη με 327,45 <u>γραμμάρια</u> . [μεσαιωνική Ευρώπη] μονάδα βάρους ισοδύναμη με 489,5 <u>γραμμάρια</u> .
λίτρα, η	βλ. λίτρο
λίτρο, το	Μονάδα μέτρησης με διαφορές από τόπο σε τόπο. Σήμερα αντιστοιχεί σε μονάδα όγκου ίση με 1000 κυβικά εκατοστά.
λουλάς, ο	[Κρήτη, <~1908 μ.Χ.] Μονάδα μέτρησης παροχής νερού. Ο λουλάς αντιστοιχούσε σε 8 1/2 οκάδες νερό το 1 λεπτό της <u>ώρας</u> και υποδιαιρούνταν σε 4 <u>μασούρες</u> .

μασούρα, η	[Κρήτη] Μονάδα μέτρησης παροχής νερού, υποδιαίρεση του λουλά . 1 λουλάς είχε 4 μασούρες και 1 μασούρα αντιστοιχούσε σε παροχή 2 οκάδων και 50 δραμιών νερό το 1 λεπτό της ώρας .
μέδιμνος, ο	[αρχαιοελληνική περίοδος] μέτρο χωρητικότητας δημητριακών κυρίως, 5,5 λίτρα περίπου.
μετζατολενάδα, η	[ναυτική ορολογία] η <i>μετζατολενάδα</i> , το <i>ημικόριον</i> : μέτρο ίσο με το μισό του κόρου .
μέτρα, η	[Κεφαλονιά, <1875] μέτρο λαδιού.
μέτρο, το	Μονάδα μέτρησης μήκους και βασική μονάδα του Διεθνούς Συστήματος μέτρησης (SI) . Ορισμός: <i>το μέτρο είναι το μήκος της απόστασης που διανύει το φως στο κενό σε χρονικό διάστημα 1/299.792.458 του δευτερολέπτου</i> . [17η Γενική Συνδιάσκεψη Μέτρων και Σταθμών, 1983]
μιγόμι, το	[Κρήτη] μισό γομάρι .
μικρό, το	το <i>μικρό</i> , το <i>μικρόμετρο</i> : μονάδα μέτρησης ίση με το εκατομμυριοστό του μέτρου.
μικρόμετρο, το	βλ. <i>μικρό</i>
μίλι, το	Μονάδα μήκους για τη μέτρηση μεγάλων αποστάσεων, διαφορετική κατά τόπους και εποχές: [ρωμαϊκή περίοδος] μονάδα μέτρησης ίση με 1000 βήματα . <i>μίλι ναυτικό</i> : μονάδα μήκους για τη μέτρηση θαλάσσιων αποστάσεων ίσο με 1852 μέτρα. <i>μίλι αγγλικό</i> : μονάδα μήκους για μέτρηση αποστάσεων ξηράς ίσο με 1609,3 μέτρα.
μιλίμετρο, το	το <i>μιλίμετρο</i> , το <i>χιλιοστό</i> : το χιλιοστό του μέτρου.
μισάρι, το	[Χίος, <1888] το <i>μισάρι</i> ή η <i>μισάρη</i> : μέτρο χωρητικότητας σιτηρών και γενικά ξηρών, το κοιλό .
μισοκοίλι, το	το <i>μισοκοίλι</i> ή το <i>ημίκοιλον</i> : ίσο με μισό κοιλό .
μισολάγηνο, το	[Ηπειρος, <1861] μέτρο κρασιού, 2 1/2 λίτρα .
μίστατο, το	[Κρήτη, Κυκλάδες] δοχείο και μέτρο χωρητικότητας υγρών 6 – 12 οκάδων .

μόδι, το	[Χανιά] Μέτρο σιτηρών και ξηρών γενικά, ίσο με 8,75 λίτρα . [Λέσβος] Μονάδα μέτρησης ελαιοπαραγωγής, ίσο με 500 οκάδες ελιές. [Χίος] Μέτρο υγρών και γεννημάτων, το κοιλό .
μόδιος, ο	[βυζαντινή περίοδος] μονάδα μέτρησης χωρητικότητας πλοίων.
μουζουράκι, το	[Κρήτη] μέτρο πώλησης ακριβών αποσταγμάτων (γαρυφαλέλαιο, φασκομηλέλαιο κτλ.) ίσο με 5 κυβικά εκατοστά περίπου.
μουζούρι, το	[Δυτική Κρήτη] Μέτρο μέτρησης δημητριακών ίσο με 10 – 12 οκάδες ανάλογα με το δημητριακό.
μουντζούρι, το	[Ηπειρος, <1861] Μέτρο σιτηρών χωρητικότητας 20 οκάδων , περίπου ισοδύναμο με το κοιλό .
μπότσα, η	Μονάδα μέτρησης υγρών, αντιστοιχούσε με 2 οκάδες και χρησιμοποιούνταν κυρίως στις οινοπαραγωγές περιφέρειες της Αττικής και της Εύβοιας για τη μέτρηση του μούστου.
μπρατικό, το	βλ. πρατικό
μύστρον, το	[ελληνορωμαϊκή περίοδος] πολύ μικρό μέτρο χωρητικότητας δοσολογίας φαρμάκων.
ντουράς, ο	[Κρήτη] Νήμα 50 πήχεων .
ξά(γ)ι, το	Μέτρο δημητριακών ισοδύναμο με μισό κιλό. Μέτρο πυρίτιδας, σφαιριδίων για κυνηγητικά όπλα, μεταξύσπορου, μπαχαρικών και άλλων πολυτίμων πραγμάτων· ισοδύναμο με το 1/16 της ουγκιάς . βλ. και αξάι
ξέστης, ο	[Ρωμαϊκή περίοδος] Το συνηθέστερο ρωμαϊκό μέτρο χωρητικότητας για υγρά και στερεά, υπολογίζεται ότι αντιστοιχούσε σε 0,546 λίτρα .
οκά, η	Μονάδα βάρους στερεών και υγρών. Η οκά υποδιαιρείται σε 400 δράμια . 1 οκά = 1282 γραμμάρια .
οξύβαφον, το	[Ελληνορωμαϊκή περίοδος] πολύ μικρή μονάδα μέτρησης χωρητικότητας την οποία χρησιμοποιούσαν οι γιατροί στις δοσολογίες τους.
οργυιά, η οργιά, η	Μέτρο μήκους ίσο με το μήκος και των δυο χεριών απλωμένων οριζόντια (από άκρη σε άκρη των δακτύλων), περίπου 1,85 μέτρα . [ναυτική ορολογία] αγγλική μονάδα μήκους για μέτρηση ειδικά του βάθους του νερού, ίση με 1,829 μέτρα .

ουγκιά, η ουγγιά, η	[Αγγλοσαξονικές χώρες] Μονάδα βάρους, το 1/16 της λίμπρας , ίση με 28,34 γραμμάρια .
παλάμη, η	Μονάδα μήκους ίση με το 1/10 του μέτρου
παλαστή, η	[Αρχαία Ελλάδα] Μονάδα μήκους, υποδιαίρεση του πήχυ, ίση με 74,8 χιλιοστά. Ένας κοινός πήχυς είχε 6 παλαστές και κάθε παλαστή υποδιαιρούνταν σε 4 δακτύλους .
παρασάγγης, ο	[Αρχαία Ελλάδα] Μονάδα μέτρησης μεγάλων αποστάσεων. Ισοδυναμούσε με 30 στάδια , δηλαδή 5.250 μέτρα περίπου.
πήχη, η πήχυς, ο πήχης, ο	Ανθρωπομετρική μονάδα μήκους, η απόσταση από τον αγκώνα μέχρι το άκρο του χεριού. εμπορικός πήχης: Μονάδα μήκους ίση με 64 εκατοστά του μέτρου. τεκτονικός πήχης: Μονάδα μήκους ίση με 75 εκατοστά του μέτρου.
πιθαμή, η	<i>η πιθαμή ή η σπιθαμή</i> : ανθρωπομετρική μονάδα μήκους, η απόσταση ανάμεσα στα άκρα των τεντωμένων δακτύλων αντίχειρα και μικρού, ίση με 18 εκατοστά περίπου.
πίκα, η	[Μαγειρική] μικρή ποσότητα τριμμένου πράγματος, η πρέζα.
πινάκι, το	[Κρήτη] Μονάδα χωρητικότητας σιτηρών, το 1/2 του μουζουριού. [Σκιάθος] Μονάδα μέτρησης επιφανείας καλλιεργήσιμων χωραφιών.
πλέθρον, το	[Αρχαία Ελλάδα] Μέτρο μήκους, το 1/6 του σταδίου, ίσο με 30,82 μέτρα. Επίσης μέτρο επιφανείας ίσο με 950 τετραγωνικά μέτρα.
πόδι, το	Ανθρωπομετρική μονάδα μήκους, ίση με το μήκος του ποδιού (πέλματος) ενήλικου άνδρα, που διαφέρει κατά εποχές και λαούς. πόδι αγγλικό: μονάδα μήκους του αγγλοσαξονικού συστήματος μονάδων, ίσο με 30,48 εκατοστά.
πόντος, ο	Το ένα εκατοστό του μέτρου.
πρατικό, το	[Κρήτη] Ογκομετρικό δοχείο και μονάδα μέτρησης ξηρών. Το 1/2 του πινακιού ή το 1/4 του μουζουριού.
πρέζα, η	[Μαγειρική] Μικρή ποσότητα πράγματος.
ρούπι, το	Το 1/8 του εμπορικού πήχυ .
σεληνιακή ημέρα, η	Το χρονικό διάστημα που χρειάζεται η Σελήνη για να επανέλθει στον ίδιο μεσημβρινό.
σεληνιακό έτος, το	Η χρονική περίοδος 12 συνοδικών μηνών (βλ. <i>σεληνιακός μήνας</i>). Η διάρκεια του είναι 354,3672 ημέρες .

σεληνιακός μήνας, ο	<p>Ο χρόνος που χρειάζεται η Σελήνη για να κάνει μια πλήρη περιφορά γύρω από τη Γη. Διακρίνονται οι παρακάτω σεληνιακοί μήνες:</p> <p>συνοδικός μήνας: Ο χρόνος που παρέρχεται μεταξύ δυο διαδοχικών συνόδων της Σελήνης, οπότε αυτή επανέρχεται στην ίδια φάση της, π.χ. της Πανσελήνου. Η διάρκεια του είναι 29,5306 ημέρες. [<i>σύνοδος πλανήτη</i>: η διέλευση ενός πλανήτη από τη νοητή ευθεία που ενώνει τη Γη με τον Ήλιο και προς την πλευρά του Ήλιου.]</p> <p>αστρικός μήνας: Ο χρόνος που παρέρχεται μεταξύ δύο διαδοχικών αποκαταστάσεων της Σελήνης στο ίδιο σημείο του ουρανού. Η διάρκεια του είναι 27,3217 ημέρες.</p>
σοινίκι, το	Μέτρο χωρητικότητας για σιτηρά και όσπρια. 1 σοινίκι = 1/8 κιλά
σπιθαμή μεγάλη, η	<p>[Αρχαιότητα] Υποδιαίρεση του αιγυπτιακού πήχυ. Για τον αρχαίο αιγυπτιακό πήχυ, ίσχυε:</p> <p>1 αιγυπτιακός πήχυς = 2 μεγάλες σπιθαμές 1 μεγάλη σπιθαμή = 14 δάκτυλοι = 26,18 εκατοστά.</p>
σπιθαμή μικρή, η	<p>[Αρχαιότητα] Υποδιαίρεση του αιγυπτιακού πήχυ. Για τον αιγυπτιακό πήχυ, ίσχυε:</p> <p>1 μικρή σπιθαμή = 3/7 του αιγυπτιακού πήχυ = 12 δάκτυλοι = 22,44 εκατοστά.</p>
στάδιο, το ή στάδιος, ο	<p>[αρχαία Ελλάδα] Μονάδα μήκους. Αντιστοιχούσε σε 185 περίπου μέτρα. Το μήκος του όμως ποίκιλε κατά τόπους γιατί, ο "πους" παρουσίαζε διαφορές. Οι υποδιαιρέσεις του σταδίου ήταν:</p> <p>1 στάδιο = 6 πλέθρα = 100 οργυιάς = 600 πόδας = 2.400 παλεστάς.</p> <p>[ναυτικό] Μετρική μονάδα που χρησιμοποιείται στο ναυτικό για μέτρηση θαλάσσιων αποστάσεων μικρότερων του ενός μιλίου. Ονομάζεται κοινά γουμενιά. Το ναυτικό στάδιο ορίζεται συμβατικά σε 200 μέτρα.</p>
στατήρας, ο	Μονάδα βάρους ίση με 44 οκάδες, συνών. καντάρι .
στέμα, το	[Κρήτη] Η ποσότητα ελαιοκάρπου για μια αλεσιά στο ελαιοτριβείο.
στιγμή, η	<p>[τυπογραφία] Μονάδα μέτρησης των τυπογραφικών στοιχείων.</p> <p>1 στιγμή = 0,376 χιλιοστά</p> <p>Η ψηφιακή στιγμή (point) είναι ακριβώς ίση με 1/72 της ίντσας, δηλαδή 0,3528 χιλιοστά.</p>
στρέμμα, το	Μονάδα μέτρησης επιφανείας ίση με 1000 τετραγωνικά μέτρα.
σχοίνος, ο	[Αρχαιότητα] Μετρική μονάδα αποστάσεων στην Αίγυπτο, ίση με 60 στάδια, δηλαδή περίπου 1200 μέτρα .

ταγάρι, το	[Ήπειρος] Μέτρο σιτηρών, είκοσι οκάδες .																										
τάλαντο(ν), το	[Αρχαιότητα] Μονάδα βάρους της αρχαιότητας, άγνωστης αντιστοιχίας. Μεταγενέστερα 1 τάλαντο ~ 26 κιλά.																										
τετράγωνο, το	[τυπογραφία] Μονάδα μέτρησης στην τυπογραφία, ίσο με 12 στιγμές .																										
τονελάδα, η	Μονάδα βάρους, ο τόνος, ίση με 1000 κιλά.																										
τόνος, ο	Μονάδα βάρους ίση με 1000 κιλά. Επίσης μέτρο χωρητικότητας πλοίων, κόρος .																										
υποδεκάμετρο, το	Το δέκατο του μέτρου, δέκα εκατοστά.																										
υφεκατόμετρο, το	Το εκατοστόμετρο.																										
φλιτζάνι τσαγιού, το	<p>Πρόχειρος και εύχρηστος τρόπος μέτρησης υγρών και στερεών, κυρίως για χρήση στην μαγειρική και ζαχαροπλαστική.</p> <p>Η αντιστοιχία βαρών για τα κυριότερα υλικά, είναι:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ένα φλιτζάνι τσαγιού</th> <th>αντιστοιχεί σε γραμμάρια</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>σιμιγδάλι</td> <td>175</td> </tr> <tr> <td>αλεύρι</td> <td>120</td> </tr> <tr> <td>καρυδόπιχα</td> <td>120</td> </tr> <tr> <td>ζάχαρη</td> <td>220</td> </tr> <tr> <td>σταφίδα</td> <td>140</td> </tr> <tr> <td>βούτυρο</td> <td>220</td> </tr> <tr> <td>γάλα</td> <td>220</td> </tr> <tr> <td>λάδι</td> <td>220</td> </tr> <tr> <td>μέλι</td> <td>350</td> </tr> <tr> <td>ρύζι</td> <td>200</td> </tr> <tr> <td>φασόλια</td> <td>180</td> </tr> <tr> <td>φακές</td> <td>230</td> </tr> </tbody> </table>	Ένα φλιτζάνι τσαγιού	αντιστοιχεί σε γραμμάρια	σιμιγδάλι	175	αλεύρι	120	καρυδόπιχα	120	ζάχαρη	220	σταφίδα	140	βούτυρο	220	γάλα	220	λάδι	220	μέλι	350	ρύζι	200	φασόλια	180	φακές	230
Ένα φλιτζάνι τσαγιού	αντιστοιχεί σε γραμμάρια																										
σιμιγδάλι	175																										
αλεύρι	120																										
καρυδόπιχα	120																										
ζάχαρη	220																										
σταφίδα	140																										
βούτυρο	220																										
γάλα	220																										
λάδι	220																										
μέλι	350																										
ρύζι	200																										
φασόλια	180																										
φακές	230																										